

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 6CoPr/2/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4617203968
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 07. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Dagmar Podhorcová
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2019:4617203968.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Dagmar Podhorcovej a sudkýň JUDr. Ingrid Doležajovej a JUDr. Marty Polyákovej, v právnej veci žalobcu: C. A., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. XXX, zastúpeného: Advokátska kancelária JUDr. Roman Blažek, s.r.o., so sídlom Komárno, Pohraničná 4, IČO: 36 721 123, proti žalovanému: L. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom W. XX, podnikajúci s obchodným názvom L. R. - RA TRANSPORT, so sídlom podnikania Virt, Hlavná 25, IČO: 11 711 116, o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru a iné, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Topoľčany z 20. februára 2019, č. k. 11Cpr/6/2017-82, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti týkajúcej sa neplatnosti skončenia pracovného pomeru **p o t v r d z u j e**.

V ostatnej napadnutej zamietajúcej časti týkajúcej sa náhrady mzdy a náhrady trov konania **z r u š u j e** a vec mu v týchto častiach vracia na ďalšie konanie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu o neplatnosť skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy zamietol a zároveň o trovách konania rozhodol tak, že žalovanému náhradu trov konania nepriznal. Právne vec odôvodnil s poukazom na ust. § 68 ods. 1, 2, § 74, § 77, § 79 ods. 4, písm. b/, ods. 5, § 101, § 116 ods. 1, 3 Zákonníka práce (ďalej aj „ZP“). V odôvodnení ďalej uviedol, že žalobca pracoval u žalovaného na základe pracovnej zmluvy zo dňa 25. 01. 2011, s dňom nástupu do práce 25. 01. 2011 ako vodič - opravár s miestom výkonu práce podľa potrieb a pokynov zamestnávateľa. V uvedený deň účastníci uzatvorili i dohodu o hmotnej zodpovednosti. Žalobcovi bola vyplatená mzda za mesiace: február 2017 vo výške 456,91 eura, marec 2017 vo výške 455,15 eura a apríl 2017 vo výške 426,32 eura. Žalobca sa domáhal pridelenia práce v mesiaci máj 2017, ale práce mu zamestnávateľ neprideľoval, len ho odhlásil zo sociálnej poisťovne a jeho pracovný pomer tým skončil dňom 30.04.2017. Vykonaným dokazovaním nemal za preukázané, že žalovaný so žalobcom ukončil pracovný pomer okamžite, ani výpoveďou. Sám žalobca v žalobe tvrdil, že keď pracovný pomer neskončil ani dohodou, ani výpoveďou, ani skončením v skúšobnej dobe, možno iba predpokladať, že tento pracovný pomer skončil okamžite zo strany žalovaného. Žiadne listinné dôkazy v tomto smere neboli predložené. Keďže písomné vyhotovenie, či už okamžitého skončenia pracovného pomeru, alebo výpoveď nebolo predložené, neexistovalo, musel súd žalobu ako bezdôvodnú zamietnuť. Okamžité skončenie pracovného pomeru je výnimočné skončenie pracovného pomeru a je to jednostranný právny úkon zamestnávateľa, ktorý musí byť doručený zamestnancovi a musí byť uvedený dôvod tohto okamžitého skončenia pracovného pomeru. Takáto situácia preukázaná nebola. Pokiaľ ide o nárok žalobcu na zaplatenie náhrady mzdy vo výške 3.000 eur s príslušenstvom, taktiež žalobu zamietol, pretože nebolo preukázané okamžité skončenie pracovného pomeru. Iba kladné rozhodnutie o takejto žalobe predpokladá kladné rozhodnutie o žalobnom návrhu na určenie, že skončený pracovný pomer

daný žalovaným žalobcovi je neplatný. Výrok o náhrade trov konania odôvodnil v zmysle § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 Civilný sporový poriadok (ďalej „CSP“) a úspešnému žalovanému nepriznal náhradu trov konania, pretože si ju neuplatnil.

2. Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie žalobca domáhajúc sa zmeny napadnutého rozsudku a vyhovenia žaloby v plnom rozsahu. Zároveň si uplatnil nárok na náhradu trov konania. Uviedol, že ani v žalobe netvrdil s určitosťou, že sa jedná o okamžité skončenie pracovného pomeru. Vzhľadom na zákonné možnosti uvedené v ust. § 59 ZP sa konanie a správanie žalovaného najviac približovalo k § 68 ZP, avšak nebola dodržaná forma a náležitosti uvedené v ust. § 70 ZP. Poukázal na to, že žalovaný počas celého konania nepreukázal, akým spôsobom s ním skončil pracovný pomer. Nepoprel ani to, že pracovný pomer u žalovaného bol ukončený ku dňu 30.04.2017, ale neuviedol spôsob jeho ukončenia. Keďže žalovaný nepreukázal zákonný spôsob ukončenia pracovného pomeru, skončenie pracovného pomeru nemôže byť platné. Z tohto dôvodu malo byť žalobe vyhovené. Pre nedostatok dôvodov napadnutého rozsudku nie je možné zistiť, prečo súd prvej inštancie nerozhodol na pojednávaní konanom dňa 06.09.2018 rozsudkom pre zmeškanie napriek tomu, že podmienky a požiadavky uvedené v ust. § 273 a § 274 CSP boli splnené. Bol ukrátený na svojich právach aj tým, že súd prvej inštancie vyniesol prekvapivý rozsudok. Vyniesol ho v rozpore so svojim predbežným právnym názorom vysloveným na pojednávaní konanom dňa 06.09.2019. Pre nedostatok dôvodov napadnutého rozsudku nie je možné zistiť, z akého dôvodu súd prvej inštancie mu nepriznal náhradu mzdy za 3 odpracované a nevyplatené mesiace a náhradu za nevyčerpanú dovolenku spolu v sume 3.000 eur.

3. Žalovaný sa k odvolaniu žalobcu písomne nevyjadril.

4. Krajský súd v Nitre, ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonom stanovenej lehote (§ 362 CSP), a že spĺňa náležitosti § 365 a nasl. CSP preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379 a § 380 CSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP) s verejným vyhlásením rozhodnutia pri splnení si povinnosti upravenej v ust. § 219 ods. 3 CSP a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti týkajúcej sa určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru je správny a je potrebné podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdiť a v časti týkajúcej sa náhrady mzdy a naň nadväzujúcom výroku o náhrade trov konania zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie podľa § 389 ods. 1 písm. b/, c/ a § 391 ods. 1 CSP.

5. V prejednávanej veci sa žalobca žalobou domáhal určenia, že skončenie pracovného pomeru dané žalovaným žalobcovi ku dňu 30.04.2017 je neplatné. Zároveň požadoval sumu 3.000 eur s 5% ročným úrokom z omeškania od 01.06.2017 do zaplatenia. Žalobu odôvodnil skutočnosťou, že dňa 25.01.2011 bola uzatvorená pracovná zmluva a taktiež i dohoda o hmotnej zodpovednosti, z ktorej je zrejmé, že žalobca u žalovaného pracoval ako vodič opravár s dňom nástupu do práce 25.01.2011 s dohodnutou mzdou vo výške 307,70 eura. Žalovaný odhlásil žalobcu so sociálnej poisťovne ku dňu 30.04.2017 a po tejto dobe mu žiadnu prácu nedával. Z akého dôvodu a akým právnym titulom došlo k skončeniu pracovného pomeru nevie, nakoľko žalovaný mu nedoručil žiadnu listinu o ukončení pracovného pomeru. Zároveň si uplatnil náhradu za dovolenku za rok 2016 vo výške 500 eur a nevyplatenú mzdu za 3 mesiace vo výške 1.500 eur a náhradu mzdy za výpovednú dobu v dobe 3 mesiacov vo výške 1.000 eur, teda celkovo 3.000 eur. Po vykonanom dokazovaní rozhodol súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom.

6. Podľa § 61 ods. 1 ZP, výpoveďou môže skončiť pracovný pomer zamestnávateľ aj zamestnanec. Výpoveď musí byť písomná a doručená, inak je neplatná.

7. Podľa § 61 ods. 2 ZP, zamestnávateľ môže dať zamestnancovi výpoveď iba z dôvodov ustanovených v tomto zákone. Dôvod výpovede sa musí vo výpovedi skutkovo vymedziť tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom, inak je výpoveď neplatná. Dôvod výpovede nemožno dodatočne meniť.

8. Podľa § 68 ods. 1 ZP zamestnávateľ môže okamžite skončiť pracovný pomer výnimočne, a to iba vtedy, ak zamestnanec bol právoplatne odsúdený pre úmyselný trestný čin alebo porušil závažne pracovnú disciplínu.

9. Podľa § 70 Zákonníka práce okamžité skončenie pracovného pomeru musí zamestnávateľ aj zamestnanec urobiť písomne, musia v ňom skutkovo vymedziť jeho dôvod tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom, a musia ho v ustanovenej lehote doručiť druhému účastníkovi, inak je neplatné. Uvedený dôvod sa nesmie dodatočne meniť.

10. Okamžité skončenie pracovného pomeru je výnimočným spôsobom skončenia pracovného pomeru. Ide o jednostranný právny úkon účastníka pracovného pomeru adresovaný druhému účastníkovi tohto pomeru, ktorý smeruje k skončeniu pracovného pomeru. Zákon pre platnosť tohto právneho úkonu predpisuje formálne a obsahové náležitosti. Okamžité skončenie pracovného pomeru medziiným musí byť písomné a doručené, dôvod okamžitého skončenia pracovného pomeru musí byť v písomnom okamžitom skončení pracovného pomeru uvedený tak, aby bolo zrejmé, aké sú skutočné dôvody, ktoré vedú druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu k tomu, že rozvážuje pracovný pomer, aby nevznikli pochybnosti o tom, čo chcel účastník prejavíť, t.j. ktorý zákonný dôvod okamžitého skončenia pracovného pomeru uplatňuje, a aby bolo zabezpečené, že uplatnený dôvod nebude možné dodatočne meniť. K splneniu hmotnoprávnej podmienky platného okamžitého skončenia pracovného pomeru je teda potrebné, aby dôvod okamžitého skončenia pracovného pomeru bol určitým spôsobom konkretizovaný uvedením skutočností, v ktorých účastník vidí naplnenie zákonného dôvodu tak, aby nemohli vzniknúť pochybnosti, z ktorého dôvodu sa pracovný pomer okamžite končí.

11. Prieskumná činnosť odvolacieho súdu zahŕňa ako hmotnoprávnu, tak aj procesnoprávnu oblasť. Odvolací súd musí preto preskúmať nielen zákonnosť rozhodnutia so zreteľom k hmotnému právu, ale tiež zákonnosť konania, z ktorého napadnuté rozhodnutie vzišlo. Pri rozhodovaní odvolacieho súdu o odvolaní proti napadnutému rozsudku je odvolací súd viazaný ako rozsahom odvolania, tak aj dôvodmi podaného odvolania (ktoré účastník môže meniť a dopĺňať len do uplynutia odvolacej lehoty). Odvolateľ v podanom odvolaní fakticky svojim dispozičným úkonom vymedzuje nielen rozsah, ale aj dôvody preskúmvacej činnosti odvolacieho súdu. Ustanovenie § 379 CSP zároveň vymedzuje výnimky, kedy odvolací súd nie je viazaný rozsahom podaného odvolania. Ide o výnimky len vo vzťahu k rozsahu podaného odvolania, pričom dôvodmi podaného odvolania je odvolací súd viazaný vždy. Na vady konania pred súdom prvej inštancie prihliadne odvolací súd len vtedy, ak mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. To znamená, že pokiaľ sa v konaní pred súdom prvej inštancie síce vyskytli vady, ale ktoré nemali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, potom odvolací súd na tieto vady neprihliadne.

12. V zmysle ust. § 393 CSP, rozsudok musí obsahovať odôvodnenie, pretože povinnosť súdu riadne odôvodniť rozhodnutie je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktoré sa vysporiada i so špecifickými námietkami účastníka. Odôvodnenie písomného vyhotovenia rozhodnutia súdu musí obsahovať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozhodnutia. Súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal; niet v ňom mieste pre dohady a domnienky. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uvedie teda, ktoré dôkazy v odvolacom konaní vykonal a ako ich vyhodnotil, zistený skutkový stav a právne posúdenie veci, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Zákonom požadované riadne a presvedčivé odôvodnenie písomnej formy rozhodnutia súdu je nielen formálnou požiadavkou, ktorou sa má zamedziť vydaniu obsahovo nezdôvodnených, nepresvedčivých alebo neurčitých a nezrozumiteľných rozhodnutí, ale má byť v prvom rade prameňom poznania úvah súdu, tak v otázke zisťovania skutkového stavu veci, ako aj v právnom posúdení veci. Inak povedané, účelom odôvodnenia rozhodnutia je predovšetkým preukázať jeho správnosť a odôvodnenie súčasne musí byť i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutí, t. j. musí byť preskúmateľné.

13. Odvolateľ vo svojom odvolaní namietal, že súd prvej inštancie nerozhodol rozsudkom pre zmeškanie a nepriznal mu nárok na náhradu mzdy v celkovej sume 3.000 eur a pokiaľ ide o skončenie pracovného pomeru uviedol, že je síce pravdou, že žalobca od žalovaného nemal doručенú žiadnu listinu o skončení pracovného pomeru, teda pracovný pomer skončiť platne nemohol, ale na druhej strane nedodržiaval formu a náležitosti uvedené v ust. § 70 ZP.

14. Odvolací súd konštatuje správnosť záverov súdu prvej inštancie pokiaľ ide o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru, že neboli splnené hmotnoprávne podmienky zakotvené v ust. § 61 a nasl

ZP, čo bol dôvod na zamietnutie žaloby. Žiaden právny úkon zo strany žalovaného, týkajúci sa skončenia pracovného pomeru nebol učinенý. Či výpoveď, či okamžité skončenie pracovného pomeru musia byť písomné, doručené a musia byť dané iba z dôvodov ustanovených v Zákonníku práce, inak sú neplatné.

15. Vzhľadom na vyššie uvedené odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej zamietajúcej časti týkajúcej sa neplatnosti skončenia pracovného pomeru potvrdil v zmysle § 387 ods. 1 CSP.

16. Iná je situácia pokiaľ ide o nárok žalobcu na náhradu mzdy, pretože súd prvej inštancie sa v dôvodoch svojho rozhodnutia obmedzil iba na konštatovanie, že vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že došlo k okamžitému skončeniu pracovného pomeru podľa § 68 ods. 1 ZP a teda súd nemohol rozhodnúť o tejto časti žaloby, čo sa týka povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 3.000 eur, nakoľko kladné rozhodnutie o tejto žalobe predpokladá kladné rozhodnutie o žalobnom návrhu na určenie, že skončený pracovný pomer daný žalovaným žalobcovi je neplatný. V tejto časti je rozsudok prvoinštančného súdu nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov.

17. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 365 ods. 1 písm. b) CSP treba rozumieť taký nesprávny postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

18. Žalovaný odôvodnil porušenie práva na spravodlivý proces tým, že rozhodnutie prvoinštančného súdu neobsahuje prakticky žiadne odôvodnenie vo veci týkajúcej sa jeho nároku na náhradu mzdy.

19. K námietke žalovaného treba uviesť, že podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné.“ (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé.“ (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

20. Aj Najvyšší súd Slovenskej republiky už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach práve pod vplyvom judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky zaujal stanovisko, že medzi práva civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 365 ods. 1 písm.

b) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

21. Na základe zhora uvedeného možno preto uzavrieť, že ide o tak závažné a hrubé pochybenie súdu prvej inštancie, ktoré znemožnilo žalovanému uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, a preto odvolaciemu súdu neostalo iné, než rozsudok v napadnutej časti, týkajúcej sa náhrady mzdy a v nadväzujúcom výroku o trovách konania zrušiť a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie (§ 389 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 391 ods. 1 CSP).

22. V ďalšom konaní súd prvej inštancie vykoná dokazovanie ohľadne nároku žalobcu na náhradu mzdy a výšku priznanej náhrady mzdy podrobne odôvodní tak, aby bol postup súdu pri výpočte náhrady mzdy preskúmateľný.

23. V novom rozhodnutí rozhodne prvoinstančný súd znova o trovách celého konania vrátane trov konania odvolacieho (§ 396 ods. 3 CSP).

Toto rozhodnutie prijal odvolací senát Krajského súdu v Nitre pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote 2 mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii; ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP); dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP); povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

a/ dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b/ dovolateľom právnická osoba, jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c/ dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).